

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK

Stratejik Bir Halkla İlişkiler Uygulama Alanı

Prof. Dr. Fuat USTAKARA



© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-399-889-9
Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı Kurumsal Sosyal Sorumluluk Stratejik Bir Halkla İlişkiler Uygulama Alanı
Yayıncı Sertifika No 47518
Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık

Yazar Fuat USTAKARA
ORCID iD: 0000-0003-2993-0239
Bisac Code BUS052000

Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN
DOI 10.37609/akya.3185

Kütüphane Kimlik Kartı

Ustakara, Fuat.

Kurumsal Sosyal Sorumluluk Stratejik Bir Halkla İlişkiler Uygulama Alanı /
Fuat Ustakara.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

131 s. : şekil. ; 135x210 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253998899

1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk. 2. Halkla İlişkiler--Stratejik Yönetim.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Anneme ve Babama...

ÖNSÖZ

Kurumsal sosyal sorumluluk, sosyal bilimlerin pek çok alanında ilgi gören bir konu olarak dikkat çekmektedir. Başta işletme, halkla ilişkiler ve pazarlama olmak üzere birçok disiplinden akademisyenler, çağımızın gözde terimlerinden biri konumuna gelen kurumsal sosyal sorumluluk üzerine eğilen çalışmalar ortaya koymaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk üzerinde oluşan bu ilgi yumağı, bu kavramın içerik yönünden zenginlik kazanmasını da beraberinde getirmektedir. İşte bu çalışma, kurumsal sosyal sorumluluk üzerine kaleme alınan pek çok disiplinden bilgilerden beslenmekte ve nihayetinde onu halkla ilişkiler ile ilişkilendirme gayretine yönelmektedir. Halkla ilişkilerin meslekleşmesinde öncü rolü bulunan Edward Bernays'ın "halkla ilişkilerin sosyal sorumluluğun uygulanması" olduğunu vurgulaması, kurumsal sosyal sorumluluk ile halkla ilişkiler arasındaki bütünleşmenin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Her iki kavram arasındaki bütünleşme o kadar yoğun düzeyde hissedilmektedir ki, birçok halkla ilişkiler tanımının içerisine sosyal sorumluluk anlayışı dâhil edilmektedir. Dolayısıyla kurumsal sosyal sorumluluk, bir halkla ilişkiler uygulama alanı konumuna gelmiş ve hatta stratejik bir boyut kazanmıştır.

Çalışma biçimlendirilirken başlık olarak "sosyal sorumluluk" yerine "kurumsal sosyal sorumluluk" şeklindeki kullanım tercih edilmiştir. Bu tercihte, literatürdeki egemen terim kullanım şekli esas alınmıştır. Çünkü literatürde kâr amaçlı işletmelerin sosyal sorumluluğuna gönderme yapıldığı gözlemlenmektedir. Kavram karmaşasının oluşmasının önüne geçmek açısından, yazar, bu ayrıntıya dikkat edilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Bu eser, halkla ilişkiler literatürüne kurumsal sosyal sorumluluk terimini merkeze alan bir yönelimde katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Eserin kaleme alınmasında, yazarın akademik hayatında kurumsal sosyal sorumluluk konusuna gösterdiği özel ilgi, yazar için başlıca motivasyon kaynağı olmuştur. Yazar, bir meslek olarak halkla ilişkilerin sosyal sorumluluk yaklaşımı olmadan eksik kalacağı kanaatini taşımaktadır. İşletmelerde iletişim yöneticileri olarak çalışan halkla ilişkiler yöneticileri, işletme yönetimine kurumsal sosyal sorumluluğun toplum açısından değerini hatırlatacak kişilerdir. Halkla ilişkiler yöneticilerinin akademik düzeyde yetişecekleri kurumlar, halkla ilişkiler eğitimi-öğretimi konusunda uzmanlaşmış bölümlerdir. Dolayısıyla halkla ilişkiler eğitimi-öğretimi açısından önemli bir konu olan kurumsal sosyal sorumluluk, öncelikle halkla ilişkiler literatüründe hak ettiği değeri bu türden eserlerin yoğunlaşması ile birlikte elde edecektir. Türkçe yazılan kurumsal sosyal sorumluluk ve halkla ilişkiler yazınına katkı sağlayacağı umulan bu eser, 2023 yılının Ekim ayından itibaren gerçekleşen geniş okumalar ve yazarın daha önceki birikimlerinin bu okumalardaki bilgilerle pekişmesi neticesinde oluşmuştur. Eserin yazımı, 2024 yılı Haziran ayında tamamlanmıştır. Yazar, ele alınan konuya yönelik lisans eğitim-öğretim döneminde edindiği kaynakları da bu eserin içeriğinde kullanmıştır. Bu eser için öncelikle beni yetiştiren anneme ve merhum babama teşekkür ederim. Eseri akademik dünya ile buluşturan Akademisyen Kitabevi ekibine, tüm katkı ve emeklerinden ötürü teşekkürü bir borç bilirim. Bu eserden, işletme yöneticilerinin, halkla ilişkiler departmanı yöneticilerinin, halkla ilişkiler uzmanlarının, sosyal bilimler alanındaki lisans ve lisansüstü öğrencilerinin ve nihayetinde akademisyenlerin istifade etmesini ümit ederim.

Prof. Dr. Fuat USTAKARA

Gaziantep-2024

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	1
-------------------	----------

BÖLÜM 1

Genel Bir Bakışta Kurumsal Sosyal Sorumluluk

1.1. Genel Hatlarıyla Sosyal Sorumluluk	9
1.2. Sosyal Sorumluluk Tanımları.....	15
1.3. Genel Hatlarıyla Kurumsal Sosyal Sorumluluk.....	18
1.4. Modern Tanımlar: Kurumsal Sosyal Sorumluluk	25
1.5. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Alanları	32
1.6. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Sağladığı Avantajlar.....	36

BÖLÜM 2

Tarihsel Gelişim Açısından Sosyal Sorumluluk ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Genel Hatlarıyla Sosyal Sorumluluk Yaklaşımları

2.1. Dönemler İtibariyle Sosyal Sorumluluk	41
2.1.1. Klasik Sosyal Sorumluluk Dönemi	42
2.1.2. Sanayi Devrimi ve Sonrası Dönemi	45
2.1.3. Çağdaş Kurumsal Sosyal Sorumluluk Dönemi	50
2.2. Sosyal Sorumluluk Yaklaşımları.....	57
2.2.1. Klasik Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı	58
2.2.2. Modern Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı	60

BÖLÜM 3

Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve İlişkili Kavramlar

3.1. Genel Bir Bakış.....	63
3.2. İş Etiği/İş Ahlakı	64

3.3. Sürdürülebilirlik/ Sürdürülebilir Kalkınma.....	66
3.4. Kurumsal Vatandaşlık	69
3.5. Kurumsal Hesap Verebilirlik.....	71
3.6. Sosyal Denetim	71
3.7. Sosyal Raporlama	72
3.8. Davranış Kodları	73
3.9. Sosyal Duyarlılık	74
3.10. Sosyal Anlaşma.....	74

BÖLÜM 4

Paydaş Teorisi ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk İlişkisi

4.1. Paydaş Kavramı	77
4.2. Paydaş Teorisi ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk	79

BÖLÜM 5

Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Halkla İlişkiler

5.1. Genel Hatlarıyla Halkla İlişkiler.....	91
5.1.1. Kavramsal Çerçeve.....	91
5.1.2. Tarihsel Çerçeve	94
5.1.3. Uygulama Alanları.....	96
5.2. Halkla İlişkiler Uygulama Alanı Olarak Kurumsal Sosyal Sorumluluk.....	98

BÖLÜM 6

Türkiye’den rnek Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri

6.1. Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışına Genel Bir Bakış	103
6.2. Turkcell- Kardelenler Projesi.....	105
6.3. Eti- ocuk Tiyatrosu Projesi.....	106

6.4. OPET- Temiz Tuvalet Kampanyası.....	106
6.5. Doğuş Otomotiv- Trafik Hayattır! Projesi	107
6.6. Doğan Gazetecilik- Baba Beni Okula Gönder Projesi.....	108
6.7. Koç Holding- Meslek Lisesi Memleket Meselesi Projesi.....	109
SONUÇ.....	111
KAYNAKÇA.....	115

KAYNAKÇA

- Akatay, Ayten (2008). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışındaki Değişimler Yönetimsel İşleyiş Etkileri”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6 (2): 97-112.
- Akdağ, Mustafa ve Erdem, Ayhan (2009). “Halkla İlişkiler Tarihi Üzerine...”, *Dünden Bugüne Halkla İlişkiler*, (Ed. Metin Işık ve Mustafa Akdağ), Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları, 3-51.
- Akdağ, Mustafa ve Arklan, Ümit (2011). “Kriz Yönetimi ve Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Kriz Yönetimi Sürecine Etkisi/Katkısı”, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (4): 768-784.
- Akkuş, Baran ve Alevok İzci, Naciye (2018). “Sistem Yaklaşımı, Kavramları ve Yönetimi”, *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7: 223-237.
- Aktan, Coşkun Can (2007). “Türkiye’de Sosyal Sorumluluk Projeleri”, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk*, (Ed. Coşkun Can Aktan), İstanbul: İGİAD Yayınları, 147-159.
- Aktan, Coşkun Can ve Börü, Deniz (2007). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk”, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk*, (Ed. Coşkun Can Aktan), İstanbul: İGİAD Yayınları, 11-36.
- Ararat, Melsa (2001). “Şirketlerin Sosyal Sorumluluğundan Kimler Sorumlu?”, *Finansal Forum: Sosyal Sorumluluk*, 27 Ağustos 2001.
- Arda, Erkan (2002). *Ekonomi Sözlüğü*, İstanbul: Alfa.
- Aşçıgil, Semra Feriha (2011). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Üzerine Bir İnceleme”, *Türk İdare Dergisi*, 471-472: 31-46.
- Ataç, Deniz (1982). “İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları”, *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, 18 (1): 104-109.
- Attig, Najah (2024). “Relaxed Financial Constraints and Corporate Social Responsibility”, *Journal of Business Ethics*, 189: 111-131.
- Balı, Selçuk ve Cinel, Mehmet Ozan (2011). “Bir Rekabet Aracı Olarak Kurumsal Sosyal Sorumluluk”, *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2 (4): 45-60.
- Balta Peltekoğlu, Filiz (1993). “Halkla İlişkiler ve Sosyal Sorumluluk”, *Marmara İletişim Dergisi*, 2 (2): 179-191.
- Balta Peltekoğlu, Filiz (2007). *Halkla İlişkiler Nedir?*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Baskin, Otis; Aronoff, Craig; Lattimore, Dan (1997). *Public Relations: The Profession and the Practice*, USA: McGraw Hill.
- Becan, Cihan (2011). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Paydaş Teorisi ve İletişim Yaklaşımı Açısından Değerlendirilmesi: Bankaların Basın Bültenlerine Yönelik Bir İçerik Analizi”, *Selçuk İletişim Dergisi*, 7 (1): 16-35.

- Bernays, Edward L. (1935). "Molding Public Opinion", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 179 (1): 82-87.
- Betil, İbrahim (2001). "Demokrasi ve Şeffaflık", *Finansal Forum: Sosyal Sorumluluk*, 27 Ağustos 2001.
- Bıçakçı, Ayşe Banu (2011). "Halkla İlişkilerde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algısının Ölçümü", *Global Media Journal-TR Edition*, 1 (2): 1-30.
- Bowen, Howard R. (1953). *Social Responsibilities of the Businessman*, New York: Harper&Brother Publishers.
- Budak, Gönül ve Budak, Gülay (2010). *İmaj Mühendisliği Vizyonundan Halkla İlişkiler*, İzmir: Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi.
- Carroll, Archie B. (1979). "A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance", *Academy of Management Review*, 4 (4): 497-505.
- Carroll, Archie B. (1991). "The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders", *Business Horizons*, July-August 1991, 39-48.
- Commission of the European Communities (2001). "Green Paper: Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility", Brussels, 18.07.2001 COM (2001) 366 final [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_en.pdf)
- Çiftçiöğlü, Aydem ve Poroy, Nergis (2010). "Sosyal Sorumluluk Ve Bölümlere Göre Raporlama İlişisini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma", *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1 (1): 83-99.
- Davis, Keith and Blostom, Robert L. (1975). *Business and Society: Environment and Responsibility*, New York: McGraw-Hill.
- Dawkins, Jenny and Lewis, Stewart (2003). "CSR in Stakeholder Expectations: And Their Implication for Company Strategy", *Journal of Business Ethics*, 44: 185-193.
- Demir, Berna (2013). "Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Muhasebe", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (3): 225-233.
- Demir, Rıza ve Türkmen, Erman (2014). "Çalışanların Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algılarının Örgüte Bağlılıkları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (2): 47-59.
- Demirtaş, Mine (2015). "Türkiye'de Yapılan Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Uluslararası Girişimler Bağlamında Değerlendirilmesi", *Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Kurumsal İtibar*, (Ed. Mine Demirtaş), İstanbul: Derin Yayınları, 1-54.
- Deren van het Hof, Seçil (2009). *Türkiye'de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Üçgeni: Şirketler, Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları*, SOBAG Proje, Proje No: 107K1852 TÜBİTAK.
- Deren van het Hof, Seçil (2015). "Şirketler ve Topluma Karşı Sorumlulukları", *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Kavramlar, Uygulama ve Örnekler*, (Haz. Seçil Deren van het Hof ve Sibel Hoştut), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 19-80.

- Deren van het Hof, Seçil ve Hoştut, Sibel (2015). “Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Gelişimi”, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Kavramlar, Uygulama ve Örnekler*, (Haz. Seçil Deren van het Hof ve Sibel Hoştut), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 1-18.
- Doğan, Nilhun (2009). “İş Etiği ve İşletmelerde Etik Çöküş”, *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 8 (6): 179-200.
- Doğan, Serap Yücel ve Varinli, İnci (2010). “İşletmelerde Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Kurumsal İmaj İlişkisi: Banka Müşterilerine Yönelik Bir Araştırma”, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (2): 1-26.
- Donaldson, Thomas and Preston, Lee E. (1995). “The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications”, *Academy of Management Review*, 20 (1): 65- 91.
- Emiroğlu, Kudret; Danişoğlu, Bülent ve Berberoğlu, Binnur (2006). *Ekonomi Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Erkal, Mustafa E.; Baloğlu, Burhan ve Baloğlu, Filiz (2017). *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü (Kavramlar)*, İstanbul: Der Yayınları.
- Ernek Alan, G. Aygül (2015). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Çalışmalarında Sosyal Medya Kullanımı”, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Kurumsal İtibar*, (Ed. Mine Demirtaş), İstanbul: Derin Yayınları, 81-99.
- Freeman, R. Edward (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Boston: Pitman.
- Friedman, Milton (1962). *Capitalism and Freedom*, Chicago: University of Chicago Press.
- Friedman, Milton (1970). “A Friedman Doctrine- The Social Responsibility of Business is to Increase Its Profits”, *The New York Times*, 13 September 1970.
- Gök, Sibel (2008). “İş Etiği ile İş Ahlakı Arasındaki İlişki ve Çalışma Yaşamında İş Etiğini Etkileyen Faktörler”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (1): 1-19.
- Görpe, Serra (2001). *Halkla İlişkiler Kavramları*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Grunig, James E. and Hunt, Todd (1984). *Managing Public Relations*, Belmont: Wadsworth/ Thomson Learning.
- Gün, Funda (1994). *İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu ve Halkla İlişkiler*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güzelcik Ural, Ebru (2006). *Stratejik Halkla İlişkiler Uygulamaları*, İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Hannagan, Tim (2002). *Management: Concepts and Practices*, Third Edition, Harlow England: Financial Times Prentice Hall.
- Hoştut, Sibel (2015). “Sürdürülebilirlik Raporu”, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Kavramlar, Uygulama ve Örnekler*, (Haz. Seçil Deren van het Hof ve Sibel Hoştut), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 129-159.

- Ilıcak Aydınalp, Güzin (2013). *Halkla İlişkiler Ekseninde Kurumsal Sosyal Sorumluluk*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- İlic, Derya Kelgökmen (2010). “İşletmelerin KSS Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Literatür Taraması”, *Ege Akademik Bakış*, 10 (1): 303-318.
- Kalaycıoğlu, Sema (2001). “Şirketlere Yeni Bir Şapka: Toplumsal Sorumluluk”, *Finansal Forum: Sosyal Sorumluluk*, 27 Ağustos 2001.
- Kalender, Ahmet (2011). “Halkla İlişkiler: Kavramlar, Tanımlar ve Uygulama Alanları”, *Halkla İlişkiler*, (Ed. Ahmet Kalender ve Mehmet Fidan), Konya: Tablet Yayınları, 11-47.
- Kavi, Hüsamettin (2001). “Üretim ve Sosyal Sorumluluk”, *Finansal Forum: Sosyal Sorumluluk*, 27 Ağustos 2001.
- Koçyigit, Murat (2018). *Halkla İlişkiler ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk*, Konya: Eğitim Yayınevi.
- Lantos, Geoffrey P. (2001). “The Boundaries of Strategic Corporate Social Responsibility”, *Journal of Consumer Marketing*, 18 (7): 595-630.
- Ledingham, John A.; Bruning, Stephen D.; Thomlison, T. Dean; Lesko, Cheryl (1997). “The Applicability of Interpersonal Relationships Dimensions to an Organizational Context: A Qualitative Approach”, *The Academy of Managerial Communications Journal*, 1, 23-43.
- Ledingham, John A. and Bruning, Stephen D. (2009). “A Longitudinal Study of Organization- Public Relationship Dimensions: Defining the Role of Communication in the Practice of Relationship Management”, *Public Relations as Relationship Management: A Relational Approach to the Study and Practice of Public Relations*, (Ed. John A. Ledingham and Stephen D. Bruning), New York: Routledge, 55-69.
- Lombard, Ewa and GibsonBrandon, Rajna N. (2024). “Do Wealth Managers Understand Codes of Conduct and Their Ethical Dilemmas? Lessons from an Online Survey”, *Journal of Business Ethics*, 189: 553-572.
- Macit, Nadide ve Aytar, Oğuzhan (2021). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Çalışmaları Benzer Temalar Üzerine mi Yoğunlaşmaktadır? BİST 100 Şirketleri Üzerine Bir Araştırma”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11 (1): 43-66.
- Marshall, Gordon (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akinhay ve Derya Kömürçü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mihçıoğlu, Cemal (1970). “Halkla İlişkiler Nedir?”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3 (1): 91-108.
- Mohr, Lois A.; Webb, Deborah J. and Harris, Katherine E. (2001). “Do Consumers Expect Companies to be Socially Responsible? The Impact of Corporate Social Responsibility on Buying Behavior”, *The Journal of Consumer Affairs*, 35 (1): 45-72.
- Okmeydan, Cudi (2019). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Çalışmalarının Kurumsal Web ve Sosyal Medya Hesaplarından Duyurumu: Türkiye'nin En Değerli 10 Markası Üzerine Bir Araştırma”, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6 (32): 285-295.

- Öksüz, Burcu ve Selvi, Özgür (2015). “Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Yeşim Tekstil Örneği”, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Kurumsal İtibar*, (Ed. Mine Demirtaş), İstanbul: Derin Yayınları, 55-80.
- Özdemir, Hilal (2009). “Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Marka İmajına Etkisi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15: 57-72.
- Özgen, Ebru (2006). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri*, İstanbul: Maviyağaç Kültür Sanat Yayıncılık.
- Özgen, Ebru (2007). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı ve Çalışan Memnuniyetine Etkisi”, *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8: 1-6.
- Özgener, Şevki (2004). *İş Ahlakının Temelleri: Yönetel Bir Yaklaşım*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özüpek, M. Nejat (2005). *Kurum İmajı ve Sosyal Sorumluluk*, Konya: Tablet Kitabevi.
- Perker, Z. Sevgen ve Akıncıtürk, Nilüfer (2012). “Sistem Yaklaşımı Bağlamında Geleneksel Anadolu Konutunun Güne Uyarlanmasını Etkileyen Üst Sistemler ve Sistemler Arası Etkileşime İlişkin Bir İrdeleme”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (41): 195-213.
- Pigé, Benoît (2002). “Stakeholder Theory and Corporate Governance: The Nature of the Board Information”, *Management*, 7 (1): 1-17.
- Post, James E.; Lawrence, Anne T. and Weber, James (2002). *Business and Society: Corporate Strategy, Public Policy, Ethics*, 10th Edition, New York: McGraw-Hill- Irwin.
- Robbins, Stephen P. and Coulter, Mary (2002). *Management*, 7th Edition, Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Sabancıoğlu, Zeyyat (2001). *İşletmelerde Halkla İlişkiler*, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Sayım, Ferhat (2011). *Sağlık Piyasası ve Etik*, Bursa: MKM Yayıncılık.
- Smith, Adam (2009). *Milletlerin Zenginliği*, (Çev. Haldun Derin), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sungur, Elif (2015). “Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışıyla Gerçekleştirilen Trafik Güvenliği Kampanyaları”, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Kurumsal İtibar*, (Ed. Mine Demirtaş), İstanbul: Derin Yayınları, 101-126.
- Tamer, Gülay (2019). “Kurumsal Sosyal Sorumluluk”, *International Social Sciences Studies Journal*, 5 (31): 1115-1129.
- Tenekecioğlu, Birol (1977). “İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları”, *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, 13 (2): 46-61.
- Tunçel, Hakan (2011). “Halkla İlişkiler Perspektifinden Kurumsal Vatandaşlık Anlayışına Bir Bakış”, *İleti-ş-im: Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 14: 79-95.
- UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) (1999). *The Social Responsibility of Transnational Corporations*, New York and Geneva: United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/poiteiitm21_en.pdf

- Ustakara, Fuat (2014). “Küreselleşmenin Sürükleyici Gücü Halkla İlişkiler ve Halkla İlişkileri Dönüştüren Küreselleşme”, *Global Media Journal: TR Edition*, 5 (9): 338-351.
- Ustakara, Fuat (2016). “Bir Halkla İlişkiler Anlayışı Olarak Kurumsal Vatandaşlık”, *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1 (1): 7-15.
- Ustakara, Fuat (2017). Corporate Social Responsibility as a Public Relations Practice to Satisfy Social Expectations: A General View of Turkey”, *Practice Fields in Public Relations: The Panorama of Turkey*, (Ed. Ümit Arklan), Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 309-328.
- Ustakara, Fuat (2019a). “Türk Devlet Geleneğinde Bir Halkla İlişkiler Mekanizması Olarak Vakıf Müessesesi”, *Selçuk İletişim*, 12 (1): 465-474.
- Ustakara, Fuat (2019b). “Türklerde Sosyal Sorumluluğun Temelleri: Halkla İlişkiler Açısından Ahilik Teşkilatı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Selçuk İletişim*, 12 (2): 1169- 1181.
- Ustakara, Fuat (2020). *Halkla İlişkiler: Geniş Bir Açından: Türk Halkla İlişkiler Tarihi Dönemleriyle*, Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Ustakara, Fuat ve Yıldız, Yusuf (2020). “Örgüt Kuramının Bir Parçası Olan Sistem Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Yönetim Fonksiyonu Olarak Halkla İlişkiler ve Önemi”, *Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi*, 1 (4): 180-194.
- Valentinov, Vladislav (2023). “Stakeholder Theory: Toward a Classical Institutional Economics Perspective”, *Journal of Business Ethics*, 188: 75-88.
- Waddock, Sandra (2002). *Leading Corporate Citizens: Vision, Values, Value Added*, New York: McGraw-Hill Irwin.
- Web_1 (2024). “10 İlke”, <https://www.globalcompactturkiye.org/10-ilke/> , Erişim Tarihi: 16.05.2024.
- Web_2 (2024). “IPR Excellence Awards 2001: Full List Winners”, <https://www.theguardian.com/media/2001/jun/19/marketingandpr4> , Güncelleme Tarihi: 19 Haziran 2001, Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Web_3 (2024). TDK sözcük arama: “kardelen”, <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Web_4 (2024). “Kardelenler”, <https://turkcellim.wordpress.com/2013/06/23/kardelenler/> , Güncelleme Tarihi: 23.06.2013, Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Web_5 (2024). “Eti Çocuk Tiyatrosu”, <https://www.etietieti.com/eti-cocuk-tiyatrosu-2022> , Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Web_6 (2024). “Temiz Tuvalet Kampanyası”, <https://www.opet.com.tr/sosyal-sorumluluk-projeleri/temiz-tuvalet-kampanyasi> , Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Web_7 (2024). “Trafik Hayattır!”, <https://www.dogusotomotiv.com.tr/faaliyet-raporu-2019/trafikhayattir.html> , Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Web_8 (2024). “BBOG”, <https://www.bbog.org/bbog.aspx> , Erişim Tarihi: 02.06.2024.
- Web_9 (2024). “Meslek Lisesi Memleket Meselesi (MLMM) Projesi”, [https://ansiklopedi.vkv.org.tr/Kategoriler/Projeler/Egitim/Meslek-Lisesi-Memleket-Meselesi-\(MLMM\)-Projesi](https://ansiklopedi.vkv.org.tr/Kategoriler/Projeler/Egitim/Meslek-Lisesi-Memleket-Meselesi-(MLMM)-Projesi) , Erişim Tarihi: 02.06.2024.

- Wood, Donna J. (1991). "Corporate Social Performance Revisited", *Academy of Management*, 16 (4): 691-718.
- WCED (World Commission on Environment and Development) (1987). *Our Common Future*, Oxford and New York: Oxford University. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- Yamak, Sibel (2007). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Gelişimi*, İstanbul: Beta.
- Yamak, Sibel (2009). "Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Yerel Farkındalıklar, Küresel Aynılıklar", *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 9 (2): 95-101.
- Yıldırım, Gonca (2015). "Giriş Bir İlişki: Kurumsal Sosyal Sorumluluk Bağlamında Kurumsal İtibar", *Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Kurumsal İtibar*, (Ed. Mine Demirtaş), İstanbul: Derin Yayınları, 127-154.
- Yoldaş, Yunus (2004). *İşlevsel-Yapısal Sistem Kuramı*, Ankara: Roma Yayınları.
- Yönet, Ender (2005). "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışında Son Dönem: Stratejik Sorumluluk", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (13): 239-264.
- Yurttadur, Mustafa; Süzen, Ekrem; Karaağaç, Hasan (2016). "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamalarının Kurumlara Olan Katkıları Üzerine Bir Uygulama", *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 5 (1): 33-50.
- Yücel Doğan, Serap ve Varinli, İnci (2010). "İşletmelerde Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Kurumsal İmaj İlişkisi: Banka Müşterilerine Yönelik Bir Araştırma", *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (2): 1-26.
- Zarakol, Necla (2001). "Sorumlu Yatırımlara Doğru", *Finansal Forum: Sosyal Sorumluluk*, 27 Ağustos 2001.